

RAPORT 5/2024

z realizacji Polityki Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej im. T. Kościuszki
za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r.

Publikacja niniejszego Raportu jest realizacją zapisów zawartych w §6.2.5 Polityki Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej im. T. Kościuszki i wynika z wydanego w dniu 22 marca 2019 r. ZARZĄDZENIA NR 12 (znak R.0201.17.2019) Rektora Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki w sprawie wprowadzenia Polityki Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki.

W dniu 8 stycznia 2024 r. ukazało się ZARZĄDZENIE nr 1 Rektora Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki (znak R.0201.1.2024) w sprawie wprowadzenia Polityki Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki, stanowiące nowelizację zarządzenia z 2019 roku. Głównym elementem nowelizacji są zapisy dotyczące deponowania, przechowywania i udostępniania w internecie danych badawczych wytworzonych, zebranych lub opisanych w trakcie prowadzenia badań naukowych ze wszystkich dziedzin nauki realizowanych przez pracowników, doktorantów i studentów PK. Jako preferowaną drogę do deponowania i udostępniania danych badawczych wskazano RODBUK – Repozytorium Otwartych Danych Badawczych Uczelni Krakowskich. Tym samym dane badawcze wytworzone na PK zostały objęte polityką otwartości.

Informacje o publikacjach PK zamieszczonych w Repozytorium PK w okresie od 1/01/2023 do 31/12/2023

1. ZASOBY OPUBLIKOWANE W REPOZYTORIUM PK (w tym zdeponowane samodzielnie przez pracowników PK) – Prawa dostępu - zasób dostępny dla wszystkich

Miesiąc Rok	01. 2023	02. 2023	03. 2023	04. 2023	05. 2023	06. 2023	07. 2023	08. 2023	09. 2023	10. 2023	11. 2023	12. 2023	RAZEM
Liczba publikacji	99	49	55	53	23	40	58	11	37	23	31	13	492

Powyższe dane obejmują publikacje z następujących czasopism i serii OA:

Czasopisma:

- Pretekst: Zeszyty Katedry Architektury Mieszkaniowej i Kompozycji Architektonicznej
- Przestrzeń Urbanistyka Architektura
- Środowisko Mieszkaniowe = Housing Environment

- Technical Transactions
- Wiadomości Konserwatorskie

Wydawnictwa Muzeum PK:

- Biuletyn Muzeum Politechniki Krakowskiej
- Katalogi wystaw Muzeum PK
- Zeszyty Historyczne Muzeum PK

2. ZASOBY ZDEPONOWANE SAMODZIELNIE PRZEZ PRACOWNIKÓW PK¹ - liczba publikacji

Miesiąc Rok	01. 2023	02. 2023	03. 2023	04. 2023	05. 2023	06. 2023	07. 2023	08. 2023	09. 2023	10. 2023	11. 2023	12. 2023	RAZEM
Liczba publikacji	1	1	2	0	0	1	0	0	2	0	1	5	13
Liczba pobrań zasobów (stan na 22/03/2023 r.)													1017

Po notowanym w latach 2020-2021 znacznym wzroście liczby pobrań zasobów zdeponowanych (samodzielnie) przez pracowników oraz odnotowanym regresie w roku 2022, w roku 2023 nastąpił znaczny (niemal 100%) wzrost pobrań w stosunku do roku poprzedniego.

ZASOBY ZDEPONOWANE SAMODZIELNIE PRZEZ PRACOWNIKÓW PK - wg RODZAJU LICENCJI

Licencje wykorzystane przez pracowników PK	Warunki licencji	Liczba
Creative Commons; cc by	Uznanie autorstwa 4.0 - Licencja pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa. Jest to licencja gwarantująca najszersze swobody licencjobiorcy.	4
Creative Commons; cc by nc	Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne 4.0 - Licencja pozwala na kopiowanie, zmienianie, remiksowanie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych. Warunek ten nie obejmuje jednak utworów zależnych (mogą zostać objęte inną licencją).	1
Creative Commons; cc by nc nd	Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych 3.0 Polska - Licencja zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych). Jest to najbardziej restrykcyjna z licencji.	7
Creative Commons; cc by nc sa	Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne - Na tych samych warunkach 4.0 - Licencja pozwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz tak długo jak utwory zależne będą również obejmowane tą samą licencją.	1
Creative Commons; cc by sa	Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie,	0

¹ Suma zasobów zdeponowanych samodzielnie przez pracowników zawiera się w liczbie zasobów opublikowanych w Repozytorium PK (łącznie).

	przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.	
Creative Commons; cc by nd	Uznanie autorstwa-Bez utworów zależnych 3.0 Polska – licencja zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu zarówno w celach komercyjnych i niekomercyjnych, pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).	0

3. PUBLIKACJE PRACOWNIKÓW PK Z ROKU 2023 ZAREJESTROWANE W BAZIE BIBLIOGRAFIA PUBLIKACJI PRACOWNIKÓW PK

Rodzaj publikacji	Liczba wszystkich publikacji	Liczba publikacji OA
Artykuły w czasopismach z Listy MNiSW	688	505
Książki	30	14
Rozdziały	83	20
Materiały konferencyjne w czasopiśmie	55	42
Materiały konferencyjne w książce	235	96
Redakcja materiałów konferencyjnych	3	1

4. ROZPRAWY DOKTORSKIE OPUBLIKOWANE

(zdeponowane za pośrednictwem pracowników BPK)

Liczba opublikowanych (w okresie od 1/01/2023 do 31/12/2023) w Repozytorium PK rozpraw doktorskich: 90. Poza tym zostały przekazane do BPK cztery prace doktorskie wraz z decyzją o utajnieniu ich treści – w związku z tym nie mogły być udostępnione w RPK.

PODZIAŁ UWZGLĘDNIAJĄCY PRAWA DOSTĘPU ORAZ LICZBĘ POBRAŃ

Prawo dostępu	Liczba zasobów	Liczba pobrań	Średnia l. pobrań na jedną pracę
Dla wszystkich	48	13 676	341,9
Z ograniczeniami do domeny PK	42	239	5,69
Prace doktorskie utajnione	4	0	0

5. DZIAŁANIA POPULARYZATORSKIE

- a. Aktualizacja zakładki na www BPK z informacjami o **Otwartej Nauce** <https://www.biblos.pk.edu.pl/nauka/otwarta-nauka>.
- a. Link do Repozytorium Otwartych Danych Badawczych Uczelni Krakowskich. Aktualizacja zakładki na www BPK z informacjami o Otwartych Danych Badawczych (<https://www.biblos.pk.edu.pl/nauka/otwarta-nauka/otwarte-dane-badawcze>), zawierającej podstawowe informacje z zakresu: czym są dane badawcze, jakie są korzyści ich udostępniania oraz przybliżające zasady

udostępniania (FAIR), informacje dotyczące planu zarządzania danymi badawczymi – Data Management Plan (DMP), w tym co powinien zawierać Data Management Plan.

RODBUK: liczba kolekcji: 10, tym Kategoria kolekcji: Wydział (8), Jednostka organizacyjna (2), Zbiory danych: 5, Liczba plików dostępnych publicznie: 9, Typ pliku: Archiwum – 5, Dokument – 2, Tekst – 2.

- b. Udostępnianie i aktualizowanie otwartych kursów online na uczelnianej platformie e-learningowej:
- i. Europejskie dziedzictwo kulturowe i naukowe
  - ii. Otwarty dostęp do publikacji i danych naukowych – polityka naukowa oraz działania Biblioteki PK
- c. Aktualizowana i monitorowana jest lista 10 najczęściej pobranych publikacji pracowników PK umieszczonych w Repozytorium PK na licencjach CC:

LISTA 10 NAJCZĘŚCIEJ POBRANYCH PUBLIKACJI PRACOWNIKÓW PK UMIESZCZONYCH W REPOZYTORIUM PK na licencjach CC (28.03.2023)

x nie sklasyfikowana w danym roku.

Pozycja w 2023 r.	Pozycja w 2022 r.	Pozycja w 2021 r.	Pozycja w 2020 r.	Liczba pobrań	Opis bibliograficzny
1	1	1	1	93 484	<u>Systemy informacji przestrzennej z QGIS : podręcznik akademicki. Cz. 1 i 2 / Robert Szczepanek. – Kraków, 2017.</u>
2	3	3	5	47 700	<u>Technologie wybranych związków zapachowych / Rafał Rachwałik. – Kraków, 2018</u>
3	6	7	x	46 970	<u>Szczegółowe omówienie podstawowych zagadnień teorii sprężystości / Paweł Szeptyński. – Kraków, 2020.</u>
4	2	2	2	43 661	<u>Obciążenie śniegiem obiektów budowlanych / Łukasz Bednarski, Rafał Sieńko // Inżynier Budownictwa. – 2011, Nr 12 (90), s. 45-49.</u>
5	7	6	8	37 069	<u>Cosmetic emulsions : monograph / Elżbieta Sikora. – Kraków, 2019.</u>
6	4	4	3	35 367	<u>Systemy informacji przestrzennej z Quantum GIS. Cz. 1 / Robert Szczepanek. – Kraków, 2013.</u>
7	5	5	4	35 367	<u>Systemy zarządzania jako element rozwoju przedsiębiorstwa / Marek Rączka // Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej. Zarządzanie i Marketing. – 2008, z. 13, nr 249, s. 409-416.</u>
8	8	8	x	23 768	<u>Nowoczesne projektowanie i realizacja konstrukcji budowlanych 2019. Praca zbiorowa / red. Magda Kijania-Kontak, Iga Rewers. . – Kraków, 2019.</u>
9	9	11	x	16 307	<u>Koha : narzędzie open source do obsługi biblioteki naukowej / red. Dorota Buzdygan, Aneta Januszko-Szakiel. – Kraków 2016.</u>
10	x	x	x	16 188	<u>Metody badań biomateriałów i tkanek - wstęp do ćwiczeń laboratoryjnych / Aneta Liber-Kneć, Sylwia Łagan. – Kraków : Wydaw. PK, 2020.</u>

x nie sklasyfikowane.

6. WNIOSKI I REKOMENDACJE

1. Piąty rok obowiązywania instytucjonalnej Polityki Otwartego Dostępu (POD) na Politechnice Krakowskiej, w odniesieniu do roku 2022, przyniósł dalszy wzrost liczby zasobów stanowiących publikacje pracowników PK i opublikowanych w Repozytorium PK z prawem dostępu dla wszystkich, bez ograniczeń. Niestety na ten wzrost nie złożyły się publikacje, które zostały zdeponowane samodzielnie przez autorów. Z ogólnej liczby (396) zasobów opublikowanych w 2023 r. w Repozytorium PK, zaledwie 2,64% to zasoby zdeponowane samodzielnie przez autorów – pracowników PK. Należy stwierdzić, że ogólny wzrost zasobów stanowiących publikacje pracowników PK w 2023 roku jest głównie zasługą pracowników BPK, którzy w imieniu autorów deponowali publikacje lub umieszczali w RPK publikacje autorów z PK przekazane przez Wydawnictwo PK. W tym kontekście należy podejmować bardziej aktywne w skali uczelni działania, które będą mobilizować autorów do samodzielnego publikowania w otwartym dostępie.
2. Liczba prac doktorskich dostępnych „dla wszystkich” nieznacznie przewyższa liczbę prac, do których dostęp został ograniczony. Niestety liczba prac z ograniczonym dostępem jest ciągle wysoka mimo, że taki dostęp znacznie ogranicza zasięg i oddziaływanie publikowanych treści. Zwraca uwagę stosunek liczby opublikowanych doktoratów do liczby pobrań tego zasobu (pkt. 5) w zależności od określonych przez autorów praw dostępu. Nie wydaje się, że przyczyną ograniczania dostępu (ok. 46,7 % zdeponowanych doktoratów) była konieczność ochrony związanej z uzyskiwaniem patentów lub zastrzeżeniem treści (w roku 2023 o taką ochronę wystąpiono formalnie w 4 przypadkach). Ograniczenie praw dostępu radykalnie zmniejsza liczbę pobrań danego zasobu, co widać porównując te pobrania do liczby pobrań doktoratów dostępnych bez ograniczeń. Średnio każdy z nich był pobrany 342 razy, podczas gdy doktoraty dostępne jedynie w domenie PK były pobrane średnio 6 razy. Należy podkreślić, że regulacje prawne (Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018, poz. 1668, z późn. zm.) w istotny sposób blokują możliwość ograniczania dostępu do prac doktorskich. Zatem ograniczanie otwartego dostępu bez wskazania istotnej przyczyny również z prawnego punktu widzenia jest działaniem nieprawidłowym, na co wskazano w Raporcie POD 4/2022. W tym kontekście pozytywną zmianę stanowi Uchwała Senatu Politechniki Krakowskiej z 28 lutego 2024 r. (nr 21/n/02/2024) zmieniająca uchwałę w sprawie trybu działania i sposobu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora i doktora habilitowanego, w której określona została m.in. procedura określająca zasady ograniczania dostępu (utajnienia) do treści prac doktorskich.

3. Składany w poprzednich raportach wniosek o rozważenie przez Władze PK możliwość wyrażenia uznania dla najbardziej aktywnych w zakresie otwartego publikowania autorów PK, poprzez utworzenie np. **Nagrody Rektora PK** dla najbardziej aktywnych autorów lub tych, których prace są w danym okresie (roku) najczęściej pobierane jest nadal aktualny.

7. INNE DZIAŁANIA

1. Zaktualizowano POD na PK (zarządzenie rektora nr 1/2024).
2. W marcu 2023 r. oficjalnie został uruchomiony *RODBUK – Repozytorium Otwartych Danych Badawczych Uczelni Krakowskich*. Uruchomiono tzw. „instancje” repozytorium – jedną z nich jest Politechnika Krakowska, zdeponowane zostały też pierwsze zasoby danych badawczych wytworzonych na PK.
3. Kontynuowane były (w porozumieniu z wydziałami PK), działania polegające na aktualizacji i uzupełnieniu listy najbardziej potrzebnych w procesie dydaktycznym i badawczym podręczników i innych materiałów bibliotecznych w celu ich digitalizacji i udostępnienia w Repozytorium PK, lub udostępnienia za pośrednictwem innych portali (np. *Academica*), w tym również komercyjnych (np. *iBUK-libra*). Biorąc pod uwagę procent udostępnionych zasobów, można stwierdzić, że **zapotrzebowanie wydziałów na digitalizację i/lub udostępnienie zdalne podręczników zostało zrealizowane**. Dzięki tym działaniom studenci i pracownicy PK posiadający konto w BPK mogą korzystać z podręczników w trybie zdalnym. Realizacja powyższej inicjatywy nie wynika bezpośrednio z przyjętej na PK Polityki otwartego dostępu, daje jednak obraz potrzeb i oczekiwanych działań ułatwiających zdalny dostęp do materiałów edukacyjnych.

Niniejszy Raport przedkładam JM Rektorowi Politechniki Krakowskiej do zatwierdzenia.

Kraków, 12 kwietnia 2024 r.

Marek M. Górski

Dyrektor Biblioteki PK
Koordynatora do Spraw Otwartego Dostępu na Politechnice Krakowskiej

REKTOR
Politechniki Krakowskiej

Prof. dr hab. inż. Andrzej Szarata